

ПРОТОКОЛ

ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА СОРАБОТКАТА

НА ЛОКАЛНИТЕ МЕХАНИЗМИ ЗА ЗАШТИТА

ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО ОПШТИНА СТРУМИЦА

ПРОТОКОЛ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА СОРАБОТКАТА
НА ЛОКАЛНИТЕ МЕХАНИЗМИ ЗА ЗАШТИТА ОД
ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО ОПШТИНА СТРУМИЦА

СОДРЖИНА

1. Vobeg	4
2. Институции вклучени во спроведување на протоколот и начин на реализирање на активностите за подобрување на заштитата од дискриминација во општина Струмица	6
2.1. Координатор за еднакви можности на жените и мажите	7
2.2. Комисија за еднакви можности на жените и мажите	8
2.3. Подграчна канцеларија на Народниот правобранител	9
2.4. Подграчно одделение на Министерството за правда	10
2.5. Граѓански организации што работат на прашањето на човековите права и заштита од дискриминација на маргинализираните заедници	11
3. Локално координативно тело за заштита од дискриминација	12
4. Улогата на Комисија за заштита од дискриминација на локално ниво	16
АНЕКС 1: Постапка пред Комисијата за заштита од дискриминација	18
АНЕКС 2: Дефиниции и поими што можат да се користат во постапувањето во случаите на заштита од дискриминација врз основа на родот, сексуалната ориентација и родовиот идентитет	20
АНЕКС 3: Правна практика за заштита од дискриминација врз основа на род, сексуална ориентација и родов идентитет	24
АНЕКС 4: Контакти од граѓански организации што работат на заштита од дискриминација и бесплатна правна помош	30
АНЕКС 5: Контакти од институции што работат на заштита од дискриминација и бесплатна правна помош во општина Струмица	34
АНЕКС 6: Формулари за поднесување претставка до Комисијата за заштита од дискриминација и Народниот правобранител	36

1. Bobeg

1. Дискриминацијата е појава што се јавува во рамките на секоја локална заедница, врз различни основи, преку различни облици и во области што се во надлежност и на централните и на локалните власти.
2. Еднаквоста е едно од основните уставни начела и е гарантирана со Уставот, законите и ратификуваните меѓународни договори. Сите институции имаат обврска да ги почитуваат овие акти и да работат на унапредување на начелото на еднаквост и недискриминација, независно дали е тоа нивна првенствена работа или, пак, е принцип што треба да го почитуваат во остварувањето на своите надлежности од јавен карактер.
3. Имајќи предвид дека народниот правобранител има свои канцеларии во шест региони, а Комисијата за заштита од дискриминација е централизирана во Градот Скопје, се зголемува потребата од поголема активност на општините, преку своите координатори за еднакви можности, во процесот на превенција и заштита од дискриминација на жителите на општините.
4. Целта на овој протокол е да го унапреди поднесувањето претставки од страна на жртвите на дискриминација на локално ниво, да ја опише улогата на координаторите за еднакви можности и соработката со подрачните одделенија на Министерството за правда во општина Струмица во процесот на давање бесплатна правна помош за жртвите и посредување со Народниот правобранител и Комисијата за заштита од дискриминација, вклучително и надлежностите и интерната постапка на овие институции одговорни за заштита од дискриминација.
5. Со цел поднесување претставки за заштита од дискриминација поткрепени со соодветни факти и докази и со јасно утврдени елементи на дискриминација, неопходно е пристап до правна помош за жртвите. Со оглед на тоа дека е висок процентот на граѓаните што се во лоша материјална положба, а се истовремено жртви на некаков облик на дискриминација по различни основи, неопходно е вклучување на подрачното одделение на Министерството за правда, кое ќе дава бесплатна правна помош во постапката на заштита од дискриминација.
6. Протоколот е базиран на законската поставеност на институциите, нивните надлежности, интерните постапки и врските меѓу нив, имајќи предвид дека ефикасната заштита од дискриминација е единствено можна доколку се зборува за систем за заштита од дискриминација, а не само за одделни институции.

2. Институции вклучени во спроведување на протоколот и начин на реализирање на активностите за подобрување на заштитата од дискриминација во општина Струмица

2.1. Координатор за еднакви можности на жените и мажите

7. Општина Струмица е должна да го почитува принципот на еднакви можности и заштита од дискриминација, како и да ги промовира еднаквите можности на жените и мажите на локално ниво.
8. Општина Струмица од редот на државните службеници определува координатор за еднакви можности на жените и мажите (координатор), кој/а ги унапредува еднаквите можности и недискриминацијата во рамките на надлежностите на единицата на локалната самоуправа преку доставување предлози и мислења до Советот на Општина Струмица и до институциите и организациите што работат на локално ниво.
9. Координаторот презема дејства за заштита од дискриминација врз основа на пол.
10. Дискриминација врз основа на пол е секоја разлика, исклучување или ограничување врз основа на пол, што има последица или цел да го загрози или да го оневозможи признавањето, остварувањето или практикувањето на човековите права и основните слободи врз основа на еднаквоста на жените и мажите во политичко, економско, општествено, културно, граѓанско или друго поле, без оглед на нивната раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна спреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или која било друга основа.
11. Координаторот постапува и презема дејства за заштита од дискриминација врз основа на сексуалната ориентација и родовиот идентитет како дел од отворената листа на основи наведени во дефиницијата во Законот за еднакви можности на жените и мажите (ЗЕМЖМ) „или која било друга основа“.
12. Координаторот се грижи за вклучување на родовата перспектива и за заштитата од дискриминација во сите акти и политики што ги усвојува Општина Струмица.

13. Координаторот ги информира граѓаните за своите законски надлежности да ја следи и да ја унапредува состојбата со заштитата од дискриминација преку печатење и дистрибуција на флаери, постери и друг печатен материјал, како и преку учество на локалните медиуми и директни средби со граѓаните.
14. Координаторот организира континуирани обуки за вработените во Општина Струмица за заштита од дискриминација, вклучувајќи и дискриминација врз основа на родот, родовиот идентитет и сексуалната ориентација.
15. Координаторот организира кампањи за подигање на свеста на граѓаните на општина Струмица за родова еднаквост и заштита од дискриминација по сите основи, вклучително и врз основа на родот, сексуалната ориентација и родовиот идентитет.
16. Координаторот иницира формирање координативно тело за заштита од дискриминација на локално ниво, составено од претставници на институции и граѓански организации што работат во општина Струмица.
17. За активностите на координативното тело координаторот известува во своите годишни извештаи, кои се јавно достапни на интернет-страницата на Општина Струмица.

2.2. Комисија за еднакви можности на жените и мажите (КЕМ)

18. Општина Струмица формира Комисија за еднакви можности на мажите и жените (КЕМ), како постојано тело со одлука на Советот на Општина Струмица. Составот, надлежностите и задачите се утврдуваат со Статутот на Општина Струмица.
19. КЕМ дава мислење по однос на материјалите и предлозите за седници на Советот на Општина Струмица од аспект на имплементација на принципот на еднакви можности и недискриминација и учествува при креирањето и донесувањето на стратешките документи на општината.
20. КЕМ идентификува и дава предлози за начините на инкорпорирање и формализирање на принципот на еднакви можности и недискриминација во работата на органите на Општина Струмица и општинската администрација и се грижи за доследно спроведување на Законот за еднакви можности и другите прописи од областа на еднаквите можности и недискриминацијата. КЕМ му предлага мерки и активности на Советот на Општина Струмица во насока на унапредување на еднаквите можности и недискриминацијата,

вклучително и дискриминацијата врз основа на сексуална ориентација и родоv идентитет.

21. КЕМ, заедно со координаторот и во соработка со други локални институции и граѓански организации, изработува стратегиски документи за унапредување на еднаквите можности, родовата еднаквост и недискриминацијата, кои ги усвојува Советот на Општина Струмица.
22. КЕМ соработува со координаторот, подрачната канцеларија на Народниот правобранител, подрачното одделение на Министерството за правда, граѓанските организации и други локални институции, со цел заедничко креирање мерки и активности за унапредување на еднаквите можности и недискриминацијата.

2.3. Подрачна канцеларија на Народниот правобранител

23. Народниот правобранител во вршењето на работите од својата надлежност презема мерки и дејства за кои е областен, заради заштита и промоција на уставните и на законските права или заштита на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на граѓаните што им припаѓаат на сите заедници, кои се повредени од страна на органите (органите на државната управа и органите и организациите што вршат јавни властувања).
24. Кога се жртви на дискриминација од страна на органите на државната управа (како што се министерствата, агенциите, бироата, фондовите и сл.) и од страна на други органи и организации што имаат јавни властувања (образовните установи, здравствените установи, јавните претпријатија, општините и сл.), граѓаните можат да поднесат претставка до Народниот правобранител.
25. Народниот правобранител, со цел промовирање на човековите права и слободи, ја следи состојбата на почитување на човековите права и укажува на потребата од нивна заштита, спроведува истражувања, организира едукативни активности, ја информира јавноста, соработува со граѓанскиот сектор и со академската јавност.
26. Подрачната канцеларија на Народниот правобранител во општина Струмица прима странки, ги сослушува и, доколку постои основа за победување постапка за заштита од дискриминација, формира предмет, кој се препраќа во Одделението за заштита од дискриминација во Скопје.

27. Доколку станува збор за дискриминација од страна на трето лице, кое не е во надлежност на Народниот правобранител, подрачната канцеларија ја советува и ја упатува странката до другите механизми за заштита од дискриминација (Комисија за заштита од дискриминација, надлежен суд).
28. Подрачната канцеларија ги информира странките и за постојната бесплатна правна помош во Министерството за правда и во граѓанските организации што работат на територијата на општина Струмица.
29. Подрачната канцеларија ги документира случаите на дискриминација пријавени во оваа институција и за нив известува во годишните извештаи на Народниот правобранител.

2.4. Подрачно одделение на Министерството за правда

30. Жртвите на дискриминација што се финансиски необезбедени имаат право на бесплатна правна помош, која е достапна во подрачното одделение на Министерството за правда во Струмица.
31. Постапката за остварување на правото на бесплатна правна помош е утврдена со Законот за бесплатна правна помош, во кој се утврдени видовете правна помош и критериумите што граѓаните треба да ги исполнат за да се стекнат со бесплатна правна помош.
32. Подрачното одделение на Министерството за правда во општина Струмица дава претходна правна помош на луѓе што се жртви на дискриминација во областа на социјалното, здравственото, пензиското или инвалидското осигурување, работните односи, заштитата на децата, заштита на жртвите на семејно насилство, заштита на жртвите на казни дела, заштита на жртвите од трговија со луѓе, во постапката за признавање на правото на азил и имотно-правни прашања.
33. Доколку жртвите имаат потреба и ги исполнуваат условите, Министерството за правда ќе им одобри бесплатен адвокат, кој ќе ги застапува пред надлежните институции и судови.
34. Подрачното одделение на Министерството за правда ги информира жртвите на дискриминација, независно дали ги исполнуваат условите за бесплатна правна помош, за постојните механизми за заштита од дискриминација и начинот на кој може да ја остварат својата заштита.

35. Подрачното одделение на Министерството за правда ги информира и ги упатува жртвите на дискриминација до граѓанските организации што спроведуваат активности во општина Струмица, а кои работат со жени, ЛГБТ-лице и други маргинализираны заедници, со цел обезбедување посеопфатна поддршка на жртвите на дискриминација.

2.5. Граѓански организации што работат на прашањето на човековите права и заштита од дискриминација на маргинализираните заедници

36. Граѓанските организации што спроведуваат активности на територијата на општина Струмица активно ќе се вклучат во унапредувањето на еднаквите можности и заштитата од дискриминација на локално ниво.

37. Граѓанските организации ги информираат своите целни групи за постојните механизми за заштита од дискриминација на локално и на национално ниво и по потреба ги упатуваат пред нив да победат постапки и да бараат заштита.

38. Граѓанските организации што се регистрирани за давање бесплатна правна помош им обезбедуваат бесплатна правна помош на жртвите што ги исполнуваат условите во согласност со Законот за бесплатна правна помош, а другите ги информираат и ги упатуваат до други граѓански организации што даваат бесплатна правна помош или до институциите што обезбедуваат заштита од дискриминација.

39. Граѓанските организации организираат обуки за своите целни групи за да ги информираат за нивните права и начинот на кој можат да остварат заштита од дискриминација.

40. Граѓанските организации своето стручно знаење и искуство во областа во која работат им го ставаат на располагање на институциите што работат на локално ниво, со цел да се унапредат еднаквите можности и да се подобри заштитата од дискриминација во општина Струмица.

41. Граѓанските организации учествуваат на координативните состаноци на кои ги споделуваат своите сознанија, анализи и случаи на дискриминација и предлагаат преземање конкретни активности за решавање на случаите на дискриминација.

3. Локално координативно тело за заштита од дискриминација на општина Струмица

42. Со овој протокол се формира координативно тело за заштита од дискриминација во општина Струмица.
43. Координативното тело е составено од координаторот за еднакви можности, претседателот на Комисијата за еднакви можности, заменик-народен правобранител од подрачната канцеларија на Народниот правобранител во општина Струмица, претставник на подрачната канцеларија на Министерството за правда во општина Струмица, кој/а работи на давање бесплатна правна помош, претставници на граѓански организации што се областени да даваат бесплатна правна помош и други организации што работат на заштита од дискриминација, вклучувајќи и заштита од дискриминација врз основа на сексуалната ориентација и родовиот идентитет.
44. Со цел подобрување на заштитата од дискриминација во општина Струмица, координаторот за еднакви можности е контакт-точка за заштита од дискриминација на локално ниво и во соработка со другите механизми за заштита од дискриминација работи на унапредување на еднаквите можности и на недискриминацијата.
45. Координаторот, по сопствена иницијатива или на предлог на другите институции и организации, поканува претставници и на други институции што работат на локално ниво да земат учество на координативните состаноци, кои можат да придонесат за подобрување на состојбата со заштитата од дискриминација во општина Струмица, во согласност со сите надлежности.
46. За континуирано следење и подобрување на состојбата со заштитата од дискриминација, координаторот организира најмалку два состаноци годишно.
47. Претставникот на подрачното одделение на Министерството за правда во општина Струмица редовно и активно учествува на координативните состаноци на кои известува за случаете на дискриминација за кои е побарана бесплатна правна помош, видот на дискриминација, основата за заштита од дискриминација, областа во која е сторена дискриминацијата и бројот на одобрени барања за бесплатна правна помош за заштита од дискриминација.

48. Претставникот на пограчното одделение на Министерството за правда информира и за трендот на зголемување или намалување на одредени облици на дискриминација за кои граѓаните побарале бесплатна правна помош.
49. Пограчната канцеларија на Народниот правобранител во општина Струмица во соработка со координаторот за еднакви можности и другите институции и организации, активно учествува во активности заради промоција на концептот на недискриминација на ниво на општината и на регионот што го покрива.
50. Заменик-народниот правобранител активно учествува на координативниот состанок со другите механизми за заштита од дискриминација, каде што ги споделува информациите за бројот на пријавени случаи на дискриминација, основата врз која е сторена дискриминацијата и зголемувањето/намалувањето на дискриминацијата во одделни области или од страна на потенцијални сторители на дискриминација.
51. Координаторот, по сопствена иницијатива или на предлог на другите институции и организации, може да побика и претставник на Комисијата за заштита од дискриминација да учествува на координативните состаноци.
52. Координативното тело предлага активности за унапредување на еднаквите можности и заштитата од дискриминација на локално ниво, кои ќе се реализираат во соработка со другите институции и организации што работат во општина Струмица.
53. Координативното тело организира настани за промовирање и информирање на својата работа во јавноста, организира кампањи за подигање на свеста на населението за видовете и формите на дискриминација и механизмите за заштита од дискриминација, и презема други активности во насока на унапредување на состојбата со еднаквите можности и заштитата од дискриминација во општина Струмица.

4. Улогата на Комисија за заштита од дискриминација на локално ниво

54. Комисијата за заштита од дискриминација (во понатамошниот текст КЗД) е самостоен и независен орган за заштита од дискриминација со седиште во градот Скопје, на ул. Кеј Димитар Влахов б.б., зграда на МРТВ, 20 кат.
55. КЗД постапува по претставки и дава мислење и препораки за конкретни случаи на дискриминација, вклучувајќи и за случаи на дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родова идентитет.
56. КЗД на барање на Советот на општина Струмица може да даде мислење за одлуките на Советот, од аспект на укажување на постоење на дискриминаторски норми.
57. По своја иницијатива или по иницијатива на трети страни, КЗД прави анализа на донесените акти на општината од аспект на дискриминација и укажува на евентуални дискриминаторски норми.
58. КЗД дава мислења за активностите што ги презема градоначалникот, советот, како и јавните претпријатија формирани од страна на општината од аспект на постоење на дискриминаторски постапувања, во согласност со Законот за спречување и заштита од дискриминација.
59. КЗД, со општина Струмица, може да организира заеднички промотивни настани, работилници и советувања. Општината на својата веб-страница ги поставува линковите што водат до веб-страницата на КЗД и до формуларот за поднесување на претставки, како и информации за активности за унапредување на еднаквоста на локално ниво.
60. КЗД, заедно со општината и/или со други институции и здруженија, може да ја следи состојбата со дискриминацијата на локално ниво преку истражувања на одредени појави на дискриминација.
61. Општина Струмица доставува до КЗД статистички и друг тип податоци потребни за утврдување на состојбата со дискриминацијата на локално ниво.

Постапка пред Комисијата за заштита од дискриминација

Жртвите на дискриминација можат да поднесат претставка во форма што е пропишана од страна на КЗД. КЗД прима и разгледува и претставки што не се доставени во пропишаната форма. Формуларот се наоѓа во анексот на овој протокол и тој содржи и сексуална ориентација како основа за заштита од дискриминација.

Претставка може да се поднесе лично и усно на записник во просториите на КЗД, по телефон во текот на работното време на КЗД, секој работен ден од понеделник до петок од 9-16 часот. КЗД има службена електронска пошта преку која прима претставки за заштита од дискриминација (contact@kzd.mk)

Претставка може да се поднесе и онлајн, односно на веб-страницата на КЗД (www.kzd.mk) има апликација што се пополнува и веднаш електронски се поднесува, без да се користи електронска пошта.

КЗД може да ги повика странките во своите простории заради собирање дополнителни информации и појаснување на одделни факти од значење за постапката.

КЗД може да излезе на самото место и преку документи и информации достапни кај потенцијалниот дискриминатор да собере потребни докази за правилно утврдување на фактичката состојба.

Доколку утврди постоење дискриминација, КЗД изготвува писмено мислење, кое задолжително содржи напомена до дискриминаторот дека има обврска во рок од 30 дена да ја отстрани дискриминацијата.

АНЕКС 2

Дефиниции и поими што можат да се користат во постапувањето во случаите на заштита од дискриминација врз основа на родот, сексуалната ориентација и родовиот идентитет

Дискриминација - разликување, исклучување или ограничување на луѓето врз основа на нивните лични карактеристики, со што се загрозува или се оневозможува признавањето и остварувањето на човековите права и слободи. Секое постапување што предизвикува нееднаков третман, кое не е легитимно и пропорционално основано, а со кое поединецот или групата се исклучуваат или се ограничуваат во уживањето на правата поради одредени лични обележја.

Пол - биолошки и физиолошки карактеристики според кои луѓето се делат на машки и женски. Најчесто полот се назначува при раѓањето, врз основа на комбинација на телесни карактеристики (гениталии), како и внатрешни репродуктивни органи.

Род - социјално конструирани улоги, однесувања, вредности, активности и атрибути, кои општеството ги смета за соодветни за жените и за мажите. Родот е стекнат идентитет, кој е научен, се менува со текот на времето и варира во и низ културите.

Родова еднаквост - се однесува на концептот дека жените и мажите се слободни да ги развиваат своите лични способности и да избираат без ограничувања од поставените стереотипи, предрасуди и строги родови улоги. Правата, одговорностите и можностите на жените и мажите нема да зависат од тоа дали се родени како машки или како женски.

Еднакви можности на жените и на мажите - отсуство на пречки за економско, политичко и социјално учество врз основа на полот. Промовирање на начелото за воведување еднакво учество на жените и мажите во сите области од јавниот и приватниот сектор, еднаков статус и третман во остварувањето на сите права и во развојот на нивните индивидуални потенцијали преку кои тие придонесуваат во општествениот развој, како и еднакви придобивки од резултатите произлезени од тој развој.

ЛГБТ - Сеопфатен термин кој се однесува на луѓето што се идентификуваат како лезбијки, геј-мажи, бисексуалци и/или транс.

Сексуална ориентација - способност за трајна емоционална, романтична и физичка привлечност кон одредено лице; партнерот/партнерите можат да бидат од различен пол (хетеросексуалност), од ист пол (хомосексуалност) или од двата пола (бисексуалност). Сексуалната ориентација не е поврзана со родоубиот идентитет. Транслугето, исто како и цисродоубите луѓе, можат да бидат хетеросексуални, хомосексуални, бисексуални, асексуални итн.

Бисексуалност - сексуална ориентација која се однесува на луѓе што сексуално, емотивно и физички се привлекувани од двата пола; Луѓето со ваква сексуална ориентација се викаат бисексуалци.

Хетеросексуалност - сексуална ориентација која се однесува на оние што сексуално, емотивно или физички се привлекувани од лица од различен пол.

Хомосексуалност - сексуална ориентација што се однесува на оние луѓе чија сексуална, емотивна и физичка привлечност е главно насочена кон лица од ист пол. Обично, мажите привлекувани од други мажи се нарекуваат геј, а жените привлекувани од други жени се нарекуваат лезбијки (иако и тие можат да се определат / идентификуваат како геј).

МСМ - („мажи што имаат секс со мажи“ или „секс меѓу мажи“) е термин што се користи во јавното здравство и се однесува на кој било маж што има сексуални односи со друг маж, без разлика дали тоа се случува повремено, редовно или како израз на хомосексуален идентитет. Терминот се користи за да се опише тип на сексуална активност без да наблегува во дефинирање на идентитетот на лицата (хомосексуална и хетеросексуална ориентација) и се употребува со цел здравствените интервенции (особено превенцијата и третманот на ХИВ/СИДА, образованието и услугите) да може да се нудат на лица врз основа на нивната потреба. Еквивалентниот термин ЖСЖ (жена со жена) не постои во јавните документи, но се користи во истражувањата.

Родов идентитет - длабоко вкоренето внатрешно чувство за родова припадност на поединецот, лична идентификација на едно лице во однос на себеси, цел еден спектар на фактори. Кај повеќето луѓе родоубиот идентитет е во согласност со назначениот пол, додека кај транслугето родоубиот идентитет не е во согласност со полот назначен при раѓањето. Тука спаѓа и личното чувство за телото (кое може да подразбира промена на физичкиот изглед или телесните функции со помош на медицински, хируршки и други средства,

доколку таа промена е по слободен избор), како и други изразувања на рогот, како облеката, говорот и карактерните црти.

Трансродови (транс)луѓе - сеопфатен термин што го користат многу луѓе кои не се идентификуваат со својот назначен пол. Терминот ги опфаќа транссексуалците, трансродовите луѓе, интерсексуалците и луѓето со други родови различности/ варијанти, но не се ограничува само на нив.

Транссексуалци - луѓе што имаат поминато или имаат намера да поминат низ транзитиски медицински процедури, како на пример хормонска терапија, хируршки интервенции и промена на документите за лична идентификација, со цел да го потврдат својот родоов идентитет. Трансжени, кои биолошки се родени како припадници на машкиот пол, а се со родоов идентитет на жена, се нарекуваат маж кон жена (**MTF-male-to-female**). Трансмажи, чиј биолошки пол стекнат со раѓањето е женски, а се со родоов идентитет на маж, се нарекуваат жена кон маж (**FTM - female-to-male**). Трансродовите и транссексуалните луѓе може да се идентификуваат како хетеросексуалци, хомосексуалци (геј, лезбијка), бисексуалци, или со друга сексуална ориентација. Со други зборови, родоовиот идентитет и сексуалната ориентација не зависат едно од друго.

Интерсексуалци - луѓе што се родени со гениталии и репродуктивни органи кои не можат да се дефинираат како типично машки ниту како типично женски. Најголем дел од интерсексуалните личности се жртви на непотребни хируршки интервенции и хормонални терапии, извршувани најчесто без нивна согласност. Во минатото за интерсексуалците се користел терминот „жермафродити“, кој и денес се употребува, но се смета за несоодветен и навредлив. Многу интерсексуалци се сметаат себеси за дел од трансзаедницата.

Хомофобија - ирационален или општествено конструиран страв, омраза, предрасуда и дискриминација кон луѓето со хомосексуална и бисексуална ориентација и сите оние за кои се претпоставува дека се геј-мажи, лезбијки или бисексуалци.

Трансфобија - силно чувство на одбивност, неприфаќање, предрасуди и омраза кон транслуѓето, поради нивниот вистински или претпоставен родоов идентитет или изразување.

Цисродово лице - лице чиј родоов идентитет е во согласност со неговиот/ нејзиниот биолошки пол.

АНЕКС 3

Правна практика за заштита од дискриминација врз основа на род, сексуална ориентација и родонојнитет

1. Меѓународна правна практика за заштита од дискриминација врз основа на пол/род

1.1. Комитет за елиминација на сите форми на дискриминација врз жената

A.T. v. Hungary

Комитетот смета дека несоодветната заштита на жртва на семејно насилство претставува повреда на обврската на државата да обезбеди заштита од дискриминација врз жените и да обезбеди полова еднаквост. Недостигот на специфично законодавство со кое ќе се спречи семејното насилство ги одржува предрасудите и обичаите базирани на фактот дека жените се инфериорни, со што се врши и дискриминација во областа на бракот и семејството.

A.S. v. Hungary

Комитетот утврдил дискриминација во остварувањето на здравствената заштита и планирањето на семејството на Ромка, која била стерилизирана без нејзина согласност. Комитетот смета дека државата ги повредила правата на жената кога здравствените работници што ја пораѓале ја стерилизирале, со што трајно и го ограничиле правото да има уште деца, без притоа да добијат информирана согласност од неа.

Vertido v. Philippines

Комитетот утврдил дека судот во разгледувањето на случај на силување на жена несоодветно се потпрел на родонојните стереотипи во врска со кривичното дело силување и не утврдил одговорност кај напаѓачот, со што сторил дискриминација на жртвата на силување. Според Комитетот, судот имал обврска да обезбеди ефикасен правен лек за жртвата, што подразбира фер, независно и навремено пресудување во случај на силување и на сексуално насилство.

Da Silva Pimental v. Brazil

Комитетот утврдил дискриминација во пристапот до здравствените услуги во приватна здравствена установа во случај кога жртвата имала спонтан абортус, а не добила соодветна и навремена медицинска грижа, поради која починала. Комитетот смета дека државата е одговорна за постапувањето на приватните здравствени институции. Недостигот на соодветна здравствена грижа за време на бременоста, раѓањето и мајчинството претставува дискриминација врз жените и негативно влијае врз животот на жените.

1.2.Европски суд за човекови права

Opuz v. Turkey

ЕСЧП смета дека постои повреда на правото на живот во случај на убиство на мајката на жртвата на семејно насилство и нехумано и деградирачко постапување поради пропуст на државата да ја заштити жртвата на семејно насилство. Судот утврдува дека со пропуштањето да се преземат соодветни дејства да се заштити жртвата и да се превенира повреда на правото на живот, државата сторила дискриминација. Насилството низ кое поминувала жртвата и нејзината мајка е рогово базирано и ги дискриминира жените.

Други случаи во кои ЕСЧП утврдил дискриминација во случаи на семејно насилство: **Eremia and others v. Moldova, M.G. v. Turkey** и **други**.

Unal Tekeli v. Turkey

Судот утврдил дискриминација врз основа на род во случај кога жена, која при склучувањето на брак го земала презимето на махот, во работата била спречена да го користи и своето родено презиме. Судот смета дека не е доволен аргументот дека земањето на презимето на махот како резултат на традицијата е одраз на семејно единство и дека двајцата сопружници треба да го користат истото презиме. Обврската наметната на жените што стапуваат во брак во интерес на семејното единство да го носат презимето на махот, дури и кога можат да го користат и своето родено презиме пред презимето на махот, нема објективно и разумно оправдување и претставува дискриминација.

Emel Boyraz v. Turkey

Судот утврдил дискриминација врз основа на род во случај кога жена била отпуштена од работа во јавна служба. Жртвата на дискриминација три години работела како обезбедување, но била отпуштена од работа поради тоа што, според работодавецот, не била маж и немала завршено воена обврска.

2. Меѓународна правна практика за заштита од дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет

2.1. Комитет за човекови права при Организацијата на обединетите нации

Toonen vs. Australia

Комитетот за човекови права одлучил дека законот на Тасманија (Австралија), со кој се криминализира доброволната сексуална врска меѓу полнолетни мажи, го повредува правото на приватност гарантирано со Пактот за граѓански и политички права и претставува дискриминација врз основа на сексуалната ориентација.

Young v. Australia (2000)

X v. Columbia (2007)

Комитетот во два случаи одлучил дека ограничувањето на правото на користење на пензија од починат истополов партнер, право што во случајот било гарантирано само на вонбрачни партнери од различен пол, претставува дискриминација врз основа на сексуалната ориентација. Во првиот случај Комитетот толкува дека сексуалната ориентација е дел од основата „пол“, додека во вториот случај од 2007 г. го дефинира толкувањето за сексуалната ориентација како „друг статус“.

Irina Fedotova v Russia

Комитетот за човекови права во 2012 година одлучил дека постоењето закон со кој се санкционираат луѓето што ја изразуваат јавно хомосексуалноста претставува дискриминација врз основа на сексуалната ориентација.

Baczowski and others v. Poland жалба бр. 1543/06
Alekseyev v. Russia Жалби бр. 4916/07, 25924/08 и 14599/09
GENDERDOC-M v. Moldova (жалба бр. 9106/06)

Судот во трите случаи заклучил дека ограничувањето на остварувањето на слободата на организирање на јавни собири на кои се промовираат правата на ЛГБТИ-лицата претставува дискриминација врз основа на сексуалната ориентација.

Salgueiro Da Silva Mouta v Portugal br. 33290/96

Судот утврдил дека домашните судови со одлуката со која не му е доделено старателството на таткото поради неговата хомосексуална ориентација е разлика што не е прифатлива според Конвенцијата и претставува повреда на правото на приватен и семеен живот во врска со забраната за дискриминација од членот 14 од ЕКЧП.

E.B. vs. France жалба бр. 43546/02

Во овој случај судот утврдил дека случајот со жена што е во стабилна лезбиска врска со партнерка, чие барање за посвојување дете е одбиено, претставува дискриминација врз основа на нејзината сексуалната ориентација. Имено, Судот забележува дека административниот суд одлучил дека, иако се осврнал на сексуалната ориентација на апликантката, тоа не било основа за донесување на предметната одлука и таа не била разгледувана од непријателски аспект. Сепак, според мислењето на Судот, значаен е фактот што сексуалната ориентација е често споменувана во образложението на одлуката и поради начинот на кој одделни мислења биле изразени открива дека хомосексуалноста на апликантката била одлучувачки фактор.

Karner v Austria жалба бр. 40016/98

Карнер против Австрија е прв случај поврзан со правата на истополови партнери кој ЕСЧП се согласил да го разгледува. По смртта на истополовиот партнер, закуподавецот почнал постапка за прекин на закупот на преживеаниот партнер. Основниот и регионалниот суд во Виена терминот „животен сопатник“ од договорот за закуп го толкувал на начин што тој ги опфаќа и истополовите партнери кои подолго време живеат заедно. Меѓутоа, Врховниот суд не се согласил со ваквото толкување на пониските судови. Затоа, Судот утврдува дека државата не понудила убедлива и значајна

причина што ќе го оправда тесното толкување на одделот од Договорот за закуп со кој се спречува преживеаниот партнер од истополовата двојка да се повика на таа одредба и утврдил дека е сторена дискриминација врз основа на сексуалната ориентација.

Vallianatos and others v. Greece жалба бр. 29381/09 и 32684/09

Судот утврдил дека исклучувањето на истополовите двојки од делокругот на законот со кој се овозможува граѓанско партнерство само за партнери од ист пол претставува дискриминација врз основа на сексуалната ориентација.

Pajic v. Croatia жалба бр. 68453/13

Судот утврдил дискриминација во врска со уживањето на правото на семеен живот, кога на босанска државјанка и е одбиено барањето за регулирање на привремен престој во Република Хрватска поради семејно обединување со нејзината партнерка. Судот во пресудата истакнува дека жалителката и нејзината партнерка се во стабилна врска неколку години, што претставува заедница која е опфатена со концептот за заштита на приватниот живот. Судот уште еднаш потврдува дека семејството не вклучува исклучиво хетеросексуални двојки, напротив, семејството вклучува голем број форми на врски, без оглед на нивната сексуална ориентација.

X. v. Turkey жалба бр. 24626/09

Судот смета дека изолирањето на затвореник хомосексуалец во самица, со оправдување дека е тоа поради сигурносни мерки за заштита на притвореникот од телесна повреда, е неприфатлива и поради тоа тој бил жртва на дискриминација врз основа на неговата сексуална ориентација.

Identoba and others v. Georgia

Судот утврдил дека нападот врз учесниците на мирниот марш за правата на ЛГБТ-лицата од страна на контрадемонстранти и пропустот на властите да ги заштитат од насилство и да го истражат ефикасно инцидентот, претставува дискриминација врз основа на сексуалната ориентација и родовиот идентитет. Со оваа пресуда ЕСЧП за првпат утврдил дека криминалот од омраза избршен врз поединци врз основа на нивната сексуална ориентација претставува нехумано и деградирачко постапување, имајќи го предвид членот 14 од Конвенцијата, со кој се забранува дискриминација.

Контакти од граѓански организации што работат на заштита од дискриминација и бесплатна правна помош

1. Граѓански организации од општина Струмица

Организација што е обласлена да дава бесплатна правна помош

Здружение за советување, лекување, реинтеграција и ресоцијализација на лица зависни од психоактивни супстанции Избор – Струмица

Избор работи на поддршка на луѓето што употребуваат дроги и на сексуалните работници преку развивање програми што се скроени според потребите на овие заедници. Покрај социјалните услуги за луѓето што употребуваат дроги и сексуалните работници, Избор нуди и бесплатна правна помош на граѓаните на општина Струмица кои ги исполнуваат условите за бесплатна правна помош.

Адреса: ул. Херој Карпош бр. 16, 24000 Струмица

Телефон: + 389 (0)75 495 473 или + 389 (0)76 453 808

Е-маил: izborsr@gmail.com, contact@izborstrumica.com

Интернет-страница: www.izborstrumica.com

Организација што работи на унапредување на правата на ЛГБТИ-луѓето

Здружение Еднаквост за геј и лезбејки ЕГАЛ – Канцеларија Струмица

ЕГАЛ спроведува активности за сексуалното здравје и културата на живеење на видливата ЛГБТ-сцена во Македонија. Организацијата обезбедува доброволни и доверливи услуги за сексуално здравје, вклучувајќи тестирање за ХИВ и други сексуално преносливи инфекции. Преку канцеларијата во Струмица спроведува активности на територијата на општина Струмица.

Адреса: Ул. Коле Негелковски 12а/2, 1000 Скопје

Телефон: +389 (0)2 3220 851

Мејл: info@dzunicafestival.mk

Интернет-страница: www.egal.org.mk

2. Граѓански организации на национално ниво

Коалиција СЕКСУАЛНИ И ЗДРАВСТВЕНИ ПРАВА НА МАРГИНАЛИЗИРАНИ ЗАЕДНИЦИ - Скопје

Коалицијата СЗПМЗ работи на заштита и унапредување на правата на ЛГБТИ-лицата преку документирање случаи на повреда на правата на ЛГБТИ-лицата, обезбедување бесплатна правна помош и советување во случај на дискриминација врз основа на сексуалната ориентација и родоовиот идентитет и застапување пред надлежните институции. Коалицијата нуди психосоцијална помош и поддршка на ЛГБТИ-лицата.

Адреса: бул. Климент Охридски бр. 66-1/3, 1000 Скопје

Телефон: + 389 (0)23 214 269

Е-маил: dragana.coalition@gmail.com

Интернет-страница: www.coalition.org.mk

ЛГБТИ - Центар за Поддршка

Центарот работи со ЛГБТИ-заедницата преку организирање групи за самопомош и организирање на социјални активности. Центарот нуди бесплатна правна помош, интервентен фонд, мониторинг, известување и застапување.

Адреса: ул. Наум Наумовски Борче бр. 83, 1000 Скопје

Телефон: +389 (0) 23 119 073

Е-маил: info@lgbti.mk

Интернет-страница: www.lgbti.mk

Х.Е.Р.А. – Асоцијација за здравствена едукација и истражување

ХЕРА нуди сервиси за сексуално и репродуктивно здравје на ЛГБТИ-лицата (ХИВ-тестирање и советување, дерматовенеролог, гинеколог, психолог, психијатар и социјален работник) во младинските центри „Сакам да знам“. Организацијата нуди и бесплатна правна помош во случаи на повреда на правата на ЛГБТИ-заедницата. Во рамките на ХЕРА е отворен и „Прв семеен центар“, кој нуди психосоцијална поддршка и советување во случаи на семејно насилство и кај ЛГБТИ лица.

Адреса: ул. Дебарца 56/4, 1000 Скопје

Телефон: +389 (0)23 290 395

Е-маил: hera@hera.org.mk

Интернет-страница: www.hera.org.mk

Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост (ЕСЕ)

ЕСЕ работи на промоција и унапредување на здравствените права и правата на жените. Организацијата обезбедува соодветна и навремена правна помош на жртви на семејно насилство и параправна помош на одредени ранливи групи граѓани.

Адреса: ул. Максим Горки бр. 20-1/4, 1000 Скопје

Телефон: + 389 (0)23 298 295

Е-маил: esem@esem.org.mk

Интернет-страница: www.esem.org.mk

АНЕКС 5

**1. Координатор за еднакви можности на жените и мажите на
Општина Струмица**

Адреса: ул. Благој Мучето бб, Дом на АРМ, 2400 Струмица

Телефон: +389 (0)34 348 030

Е-маил: info@strumica.gov.mk

Интернет-страница: www.strumica.gov.mk

**2. Пограчна канцеларија на Народниот правобранител во
општина Струмица**

Адреса:бул. Маршал Тито б.б. Струмица

Телефон:+389 (0)34 329 995

Е-маил: contact@ombudsman.mk

Интернет-страница: www.ombudsman.mk

**3. Пограчно одделение на Министерството за правда во
општина Струмица**

Адреса: ул. Сандо Масев бр. 1, 2400 Струмица

Телефон: +389 (0)34 347 192

Интернет-страница: www.pravda.gov.mk

АНЕКС 6

Формулари за поднесување на претставка до Комисијата за
заштита од дискриминација и до Народниот правобранител

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Комисија за заштита од дискриминација

бул. Гоце Делчев бб (Зграда на МРТВ), спрат 20, Скопје
тел. 02/3232-242

ПРЕТСТАВКА

ВАЖНО: Од претставката која ни ја упатувате, копија ќе биде доставена до физичкото/
правното лице, односно органот против кого ја поднесувате претставката.

ЛИЧНИ ПОДАТОЦИ ЗА ПОДНОСИТЕЛОТ

- ИМЕ: _____
- ПРЕЗИМЕ: _____
- НАЗИВ: _____
(доколку подносителот е правно лице)
- АДРЕСА/СЕДИШТЕ: _____
(доколку подносителот е правно лице)
- ПОЛ: _____
- ДАТУМ НА РАЃАЊЕ: _____
- ТЕЛЕФОН: _____ Е-MAIL: _____
- ЕТНИЧКА ПРИПАДНОСТ: _____
(не е задолжителен податок)
- ДАЛИ ЈА ПОДНЕСУВАТЕ ПРЕТСТАВКАТА ЗА ИМЕ НА ДРУГО ЛИЦЕ: _____
(одговорете со ДА или НЕ)
- АКО ОДГОВОРОТ НА ПРЕТХОДНОТО ПРАШАЊЕ Е ПОТВРДЕН, НАВЕДЕТЕ ВО ЧИЕ ИМЕ ЈА ПОДНЕСУВАТЕ ПРЕТСТАВКАТА: _____
- ДАЛИ ИМАТЕ СОГЛАСНОСТ ОД ЛИЦЕТО ВО ЧИЕ ИМЕ ЈА ПОДНЕСУВАТЕ ПРЕТСТАВКАТА: _____
(одговорете со ДА или НЕ; доколку ДА, истата приложете ја)

ПОДАТОЦИ ЗА ФИЗИЧКОТО/ПРАВНОТО ЛИЦЕ, ОДНОСНО ОРГАНОТ ПРОТИВ КОГО ЈА ПОДНЕСУВАТЕ ПРЕТСТАВКАТА

1. АКО ПРЕТСТАВКАТА СЕ ОДНЕСУВА НА ПРАВНО ЛИЦЕ/ОРГАН:

- НАЗИВ: _____
- СЕДИШТЕ: _____
- ТЕЛЕФОН: _____
- ДАЛИ СТЕ ВРБОТЕН/А ВО ТОА ПРАВНО ЛИЦЕ/ОРГАН: _____
(одговорете со ДА или НЕ)

2. АКО ПРЕТСТАВКАТА СЕ ОДНЕСУВА НА ФИЗИЧКО ЛИЦЕ:

- ИМЕ И ПРЕЗИМЕ: _____
- АДРЕСА: _____
- ТЕЛЕФОН: _____
- ДАЛИ ЛИЧНОСТА ЗА КОЈА ТВРДИТЕ ДЕКА ВЕ ДИСКРИМИНИРАЛА ТОА ГО НАПРАВИЛА НА РАБОТНОТО МЕСТО/ИЗВРШУВАЈЌИ ГИ РАБОТНИТЕ ЗАДАЧИ: _____
(одговорете со ДА или НЕ)
- АКО ПРЕТХОДНИОТ ОДГОВОР Е ПОЗИТИВЕН, НАВЕДЕТЕ КАДЕ Е ВРАБОТЕНА ЛИЧНОСТА: _____

(назив на претпријатието/институцијата/организацијата, адреса, телефон, позиција/работно место на соодветната личност)

ВАЖНО: Доколку има повеќе физички и/или правни лица, односно органи против кои поднесувате претставки, Ве молиме за секој од нив да пополните посебна претставка.

ОСНОВ/И ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА

Заокружете еден или повеќе основи на дискриминација, врз чија основа сметате дека сте дискриминирани.

1. Пол	11. Други видови уверувања
2. Раса	12. Образование
3. Боја на кожа	13. Политичка припадност
4. Род	14. Личен или општествен статус
5. Припадност на маргинализирана група	15. Ментална и телесна попреченост
6. Етничка припадност	16. Возраст
7. Јазик	17. Семејна или брачна состојба
8. Државјанство	18. Имотен статус
9. Социјално потекло	19. Здравствена состојба
10. Религија или верско уверување	20. Сексуална ориентација и родов идентитет
	21. Некоја друга основа:
(наведете која)
-

КАДЕ СЕ СЛУЧИ НАСТАНОТ ПО КОЈ ПОВОД ПОДНЕСУВАТЕ ПРЕТСТАВКА

1. РАБОТАТА И РАБОТНИТЕ ОДНОСИ
2. ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И СПОРТ
3. СОЦИЈАЛНА СИГУРНОСТ, ВКЛУЧУВАЈЌИ ГО И ПОДРАЧЈЕТО НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА, ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ, ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА
4. ПРАВОСУДСТВО И УПРАВА
5. ДОМУВАЊЕ
6. ЈАВНО ИНФОРМИРАЊЕ И МЕДИУМИ
7. ПРИСТАП ДО ДОБРА И УСЛУГИ
8. ЧЛЕНУВАЊЕ И ДЕЈСТВУВАЊЕ ВО СИНДИКАЛНИ, ПОЛИТИЧКИ ПАРТИИ, ЗДРУЖЕНИЈА НА ГРАЃАНИ И ФОНДАЦИИ ИЛИ ДРУГИ ОРГАНИЗАЦИИ ЗАСНОВАНИ НА ЧЛЕНСТВО
9. КУЛТУРА
10. ДРУГИ ОБЛАСТИ ОПРЕДЕЛЕНИ СО ЗАКОН _____
(наведете)

ОПИС НА НАСТАНОТ (опишете го детално настанот по кој повод поднесувате претставка, вклучувајќи ги податоците за времето, местото, лицата кои биле присутни и слично)

ВАЖНО: Доколку Ви е потребно повеќе место за пишување, употребете додатен лист.

ДОКАЗИ (наведете ги доказите кои ги доставувате во прилог на претставката)

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

1. ДАЛИ ИМАТЕ ПОВЕДЕНО СУДСКА ПОСТАПКА _____
(одговорете со ДА или НЕ)

2. АКО СТЕ ПОВЕЛЕ, ПРЕД КОЈ СУД И КОГА _____

(доставете и фотокопија од тужбата)

3. ДАЛИ СЕ ИМАТЕ ОБРАТНО ДО ДРУГА ИНСТИТУЦИЈА _____
(одговорете со ДА или НЕ)

4. АКО СТЕ СЕ ОБРАТИЛЕ, ДО КОЈА И КОГА _____

(доставете и фотокопија од кореспонденцијата)

МЕСТО И ДАТА

ПОТПИС

До:
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

ул. „Димитрие Чуповски“ бр. 2

1000 Скопје

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
O M B U D S M A N
Republic of Macedonia

П Р Е Т С Т А В К А

1. ПОДАТОЦИ ЗА ПОДНОСИТЕЛОТ:

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ _____

МЕСТО НА ЖИВЕЕЊЕ _____

АДРЕСА _____

ТЕЛЕФОН _____

ПРИПАДНИК НА ЗАЕДНИЦА _____

2. ПОЛ: М Ж _____

3. ВОЗРАСТ _____

4. ПРОФЕСИЈА _____

5. ДРЖАВЈАНСТВО _____

6. ОРГАН ИЛИ ОРГАНИЗАЦИЈА НА КОЈА СЕ ОДНЕСУВА ПРЕТСТАВКАТА

7. ИМЕ, ПРЕЗИМЕ И ФУНКЦИЈА НА СЛУЖБЕНОТО ЛИЦЕ КОЕ ГО ПОВРЕДИЛО ПРАВОТО НА
ПОДНОСИТЕЛОТ _____

8. ВО ПРОДОЛЖЕНИЕ НАВЕДЕТЕ ГИ ПОДАТОЦИТЕ ЗА АКТОТ (РЕШЕНИЕ, ЗАКЛУЧОК И СЛ.) СО КОЈ ВИ Е ПОВРЕДЕНО ПРАВОТО ИЛИ ОПИШЕТЕ ГО ДЕЈСТВИЕТО СО КОЕ ВИ Е НАНЕСЕНА ПОВРЕДАТА

9. НАВЕДЕТЕ КОИ ПРАВНИ СРЕДСТВА СТЕ ГИ ВЛОЖИЛЕ (ДО КОЈ ОРГАН И КОГА)

10. ПРИЛОГ (ДОКАЗ):

11. ВО КАНЦЕЛАРИЈАТА НА НАРОДНИОТ ПРАВОБРАНИТЕЛ БЕВТЕ ПРИМЕНИ ОД (ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НА СЛУЖБЕНИКОТ)

ДАТУМ

ПОТПИС НА ПОДНОСИТЕЛОТ

